Europaparlamentet
2014-2019

Plenarhandling

B8-1237/2016

16.11.2016

FÖRSLAG TILL RESOLUTION

till följd av ett uttalande av vice ordföranden för kommissionen/unionens höga representant för utrikes frågor och säkerhetspolitik

i enlighet med artikel 123.2 i arbetsordningen

om situationen i Vitryssland
(2016/2934(RSP))

Petras Auštrevičius, Dita Charanzová, Ivan Jakovčić, Urmas Paet, Jozo Radoš, Pavel Telička
för ALDE-gruppen

B8-1237/2016

Europaparlamentets resolution om situationen i Vitryssland
(2016/2934(RSP))

Europaparlamentet utfärdar denna resolution

– med beaktande av sina tidigare resolutioner om Vitryssland, särskilt resolutionerna av den 10 september 2015[1], 29 mars 2012[2], 16 februari 2012[3], 15 september 2011[4], 12 maj 2011[5], 10 mars 2011[6] och 20 januari 2011[7],

– med beaktande av parlamentsvalet den 11 september 2016 och presidentvalet den 11 oktober 2015,

– med beaktande av det preliminära uttalandet av den 12 september 2016 från OSSE/ODIHR, OSSE:s parlamentariska församling och Europarådets parlamentariska församling om parlamentsvalet i Vitryssland,

– med beaktande av rådets slutsatser om Vitryssland, i synnerhet slutsatserna av den 16 februari 2016, där de restriktiva åtgärderna mot 170 personer och tre vitryska företag upphävs.

– med beaktande av artikel 123.2 i arbetsordningen, och av följande skäl:

A. I sin slutliga rapport om 2015 års presidentval i Vitryssland utfärdade OSSE/ODIHR tillsammans med Europarådets Venedigkommission ett antal rekommendationer som skulle genomföras av Vitryssland före parlamentsvalet 2016.

B. I syfte att bygga upp bättre förbindelser med väst vidtog de vitryska myndigheterna vissa åtgärder som presenterades som åtgärder som skulle göra det möjligt för demokratiska oppositionspartier att lättare registrera sig än vid tidigare val och ge utländska valobservatörer bättre tillträde till rösträkningen. Enligt den bedömning som gjordes av det internationella valobservatörsuppdrag som leddes av OSSE/ODIHR ledde detta i praktiken inte till att valet i tillräckligt hög grad förrättades i överensstämmelse med åtaganden gjorda inom ramen för OSSE och andra internationella skyldigheter och normer.

C. Enligt OSSE/ODIHR:s utvärdering av parlamentsvalet 2016 kvarstår ett antal långvariga systembrister, inklusive begränsningarna av politiska rättigheter och grundläggande friheter i den rättsliga ramen. Valkommissionerna ansågs fortfarande inte vara oberoende eftersom företrädare för oppositionen saknades. Förhandsröstningen, rösträkningen och sammanställningen av valresultatet avslöjade ett

[1] Antagna texter, P8_TA(2015)0319.
[2] EUT C 257 E, 6.9.2013, s. 9.
[3] EUT C 249 E, 30.8.2013, s. 57.
[4] EUT C 51 E, 22.2.2013, s. 140.
[5] EUT C 377 E, 7.12.2012, s. 162.
[6] EUT C 199 E, 7.7.2012, s. 182.
[7] EUT C 126 E, 11.5.2012, s. 57.

avsevärt antal förfarandemässiga oegentligheter och bristande insyn.

D. Enligt FN:s särskilda rapportör om situationen för de mänskliga rättigheterna i Vitryssland är de rättsliga och administrativa system begränsningarna av de mänskliga rättigheterna bygger på oförändrade, och de två symboliska oberoende ledamöterna av parlamentet är endast ett uttryck för ett manipulerat förfarande.

E. Efter 1994 har inga fria och rättvisa val hållits i Vitryssland enligt vallagar som uppfyller OSSE/ODIHR:s internationellt erkända normer.

F. Betydande förbättringar vad gäller yttrandefriheten och mediefriheten, respekten för vanliga medborgares och oppositionsaktivisters politiska rättigheter samt respekt för rättsstatsprincipen och de grundläggande rättigheterna är alla förutsättningar för bättre förbindelser mellan EU och Vitryssland. Europeiska unionen fortsätter sitt starka engagemang för att försvara de mänskliga rättigheterna i Vitryssland, inbegripet yttrandefriheten och mediefriheten.

G. I februari 2006 hävde EU de fem år långa restriktiva åtgärderna mot Vitryssland som ett tecken på god vilja för att uppmuntra Vitryssland att förbättra situationen avseende mänskliga rättigheter, demokrati och rättsstatsprincipen. Ett antal mindre ansträngningar för att ta itu med vissa ihållande problem före valet 2016 noterades, samtidigt som många öppna frågor angående den rättsliga och förfarandemässiga ramen för valförfarandet kvarstår.

H. De två vitryska valobservatörsgrupperna Människorättsförsvarare för fria val och Rätt att välja-2016 fördömde det senaste valet, som de ansåg inte uppfyllde ett antal viktiga internationella kriterier och inte var en trovärdig återspegling av de vitryska medborgarnas vilja.

I. De vitryska valobservatörsgrupperna fann konkreta bevis på massiva insatser i hela landet för att driva upp det totala valdeltagandet under den fem dagar långa förhandsröstningen (den 6–10 september) och på valdagen (den 11 september).

J. De center- och högerpartier som utgör den vitryska oppositionen lade den 18 november 2015 för första gången fram ett gemensamt samarbetsavtal om att samarbeta i parlamentsvalet 2016.

K. Parlamentet har i nuläget inga officiella förbindelser med det vitryska parlamentet. Det första officiella besök som Europaparlamentets delegation för förbindelserna med Vitryssland avlagt sedan 2002 ägde rum i Minsk den 18 och 19 juni 2015.

L. Det vitryska parlamentet har ingen officiell status i den parlamentariska församlingen Euronest.

M. Vitryssland spelade en konstruktiv roll i arbetet för att åstadkomma ett avtal om eldupphör i Ukraina.

N. Konflikten i Ukraina har ökat rädslan i Vitryssland för en destabilisering av den inrikespolitiska situationen till följd av ett maktskifte. Detta betyder dock inte, och får inte betyda, att det vitryska folket skulle ha gett upp hoppet om djupgående reformer

och en fredlig omvandling av sitt land.

O. Den vitryska ekonomin har under mer än 20 år präglats av stagnation och viktiga sektorer befinner sig fortfarande i statlig ägo och omfattas av ett administrativt styr- och kontrollsystem. Vitrysslands ekonomiska beroende av Rysslands ekonomiska stöd ökar kontinuerligt och Vitrysslands ekonomiska resultat är bland de svagaste bland länderna i Eurasiska ekonomiska unionen. Landets BNP sjönk till exempel med över 30 miljarder US-dollar under perioden 2015–2016.

P. Vitryssland är det enda landet i Europa som verkställer dödsstraff. Den 4 oktober fastställde Vitrysslands högsta domstol dödsdomen mot Siarhei Vostrykau, vilket är fjärde gången som Vitrysslands högsta domstol har fastställt en dödsdom under 2016.

Q. Enligt rapporten från FN:s särskilda rapportör om situationen för de mänskliga rättigheterna i Vitryssland av den 21 april 2016 utsätts de mänskliga rättigheterna fortsatt för kränkningar och inga väsentliga förbättringar har konstaterats, trots en anmärkningsvärd intensifiering av kontakterna mellan Vitryssland, EU och Förenta staterna.

R. Människorättsorganisationer har uppmärksammat nya metoder för trakassering av oppositionen och arresteringarna av Eduard Palchis, Mikhail Zhamchuzhny och Uladzimir Kondrus i slutet av 2015 och 2016. De två sistnämnda betraktas som politiska fångar av det vitryska människorättscentrumet Viasna.

S. För närvarande bygger Vitryssland sitt allra första kärnkraftverk i Ostrovets, vid gränsen till EU. Detta byggprojekt leds och finansieras i själva verket av Ryssland och ryska företag inom kärnkrafts- och finanssektorerna.

1. Europaparlamentet är fortfarande mycket oroat över de brister som oberoende internationella valövervakare konstaterade under presidentvalet 2015 och parlamentsvalet 2016. Parlamentet betraktar de insatser som gjorts för att göra framsteg som extremt små och otillräckliga. Parlamentet konstaterar att det i det nyvalda parlamentet kommer att finnas en företrädare för oppositionen och en för icke-statliga aktörer. Parlamentet anser emellertid att det kommer att handla om politiska utnämningar snarare än utnämningar grundade på valresultatet, eftersom dessa företrädare utsågs av förvaltningen.

2. Europaparlamentet uppmanar de vitryska myndigheterna att utan dröjsmål, och i samarbete med internationella parter, återuppta arbetet med en övergripande valreform inom ramen för den bredare demokratiseringsprocessen. Parlamentet betonar behovet av att införa OSSE/ODIHR:s rekommendationer i god tid före kommunalvalet i mars 2018 och att strikt följa dessa i praktiken. Parlamentet understryker att detta är en förutsättning för att potentialen i förbindelserna mellan EU och Vitryssland ska kunna förverkligas till fullo.

3. Europaparlamentet upprepar sin uppmaning till de vitryska myndigheterna att under alla omständigheter säkra respekt för demokratiska principer, mänskliga rättigheter och grundläggande friheter, i enlighet med den allmänna förklaringen om de mänskliga rättigheterna, de rekommendationer som gjorts inom ramen för den allmänna periodiska översynen vid FN:s råd för de mänskliga rättigheterna och de internationella och

regionala människorättsinstrument som Vitryssland har ratificerat.

4. Europaparlamentet uppmanar den vitryska regeringen att rehabilitera alla politiska fångar som frigivits och till fullo återge dem deras medborgerliga och politiska rättigheter.

5. Europaparlamentet uttrycker oro över att inga nya politiska partier registrerats i Vitryssland sedan 2000. Parlamentet uppmanar Vitryssland att upphäva alla restriktioner i detta hänseende.

6. Europaparlamentet uppmanar den vitryska regeringen att utan dröjsmål upphäva artikel 193.1 i landets strafflag, där det står att det är straffbart att organisera eller delta i icke-registrerade offentliga föreningars verksamhet, och att tillåta offentliga sammanslutningar och organisationer att i rättsligt avseende verka fullt ut, fritt och obehindrat. Parlamentet uppmärksammar särskilt kommissionen på att det för närvarande på grund av tillämpningen av artikel 193.1 och andra restriktiva åtgärder finns över 150 vitryska icke-statliga organisationer registrerade i Litauen, Polen, Tjeckien och andra länder. Parlamentet uppmärksammar inkonsekvensen i EU:s insatser för att öka sitt ekonomiska bistånd via kanaler som kontrolleras av den vitryska regeringen, samtidigt som det internationella ekonomiska stödet till icke-statliga aktörer i Vitryssland fortfarande belastas av en tung skattebörda.

7. Europaparlamentet uppmanar Europeiska utrikestjänsten och kommissionen att ge hög prioritet åt ovannämnda frågor under den pågående människorättsdialogen mellan EU och Vitryssland, och att i detta sammanhang utöka EU:s samarbete med alla internationella aktörer, såsom FN, Europarådet, OSSE och sist men inte minst den vitryska oppositionen och det oberoende civila samhället, inom ramen för sina insatser för att få de vitryska myndigheterna att förbinda sig att utarbeta en färdplan för de mänskliga rättigheterna.

8. Europaparlamentet fördömer att Vitryssland som enda land i Europa har kvar dödsstraffet, något som strider mot de europeiska värderingarna. Parlamentet efterlyser ett omedelbart moratorium för avrättningar och ändringar i strafflagen för att avskaffa dödsstraffet. Parlamentet påminner om att dödstraffet är en omänsklig och förnedrande behandling som inte har någon påvisad avskräckande effekt och som gör att rättegångsfel får oåterkalleliga konsekvenser. Parlamentet anser att det är oacceptabelt att en dödsdom utfärdades dagen efter det att Europeiska unionen hade hävt de flesta sanktionerna mot Vitryssland.

9. Europaparlamentet uppmanar Europeiska utrikestjänsten och kommissionen att fortsätta och utöka sitt stöd till det civila samhällets organisationer i Vitryssland och i utlandet, i överenstämmelse med EU:s politik för ett kritiskt engagemang gentemot Vitryssland. Parlamentet betonar i detta hänseende behovet av att stödja alla oberoende informationskällor för det vitryska samhället, inklusive medier som sänder på vitryska, och från utlandet. Parlamentet anser det vara viktigt att även i fortsättningen stödja utbildningsprogram och utbildningsinstitutioner som verkar i exil, såsom European Humanities University i Vilnius.

10. Europaparlamentet noterar att förhandlingar inleddes i januari 2014 om viseringslättnader i syfte att förbättra direkta personkontakter och främja utvecklingen

av det civila samhället. Parlamentet framhåller behovet av att påskynda framstegen på detta område.

11. Europaparlamentet är särskilt oroat över de säkerhetsproblem som uppstått till följd av byggandet av det vitryska kärnkraftverket i Ostrovets, mindre än 50 km från Vilnius. Parlamentet uppmanar med kraft de vitryska myndigheterna att inleda ett konstruktivt samarbete med alla relevanta internationella myndigheter, EU och dess medlemsstater, att strikt börja tillämpa FN:s Esbokonvention och Århuskonvention och att påvisa en politisk vilja att följa upp de risk- och säkerhetsbedömningar efter Fukushima som EU tillämpar.

12. Mot bakgrund av den planerade energidialogen mellan EU och Vitryssland uppmanar Europaparlamentet kommissionen att prioritera frågan om säkerhet och transparens i samband med det vitryska kärnkraftverket, och uppmanar kommissionen att regelbundet förse parlamentet och medlemsstaterna, i synnerhet medlemsstaterna i Vitrysslands grannskap, med rapporter över de åtgärder som vidtagits för att säkra en hög standard när det gäller kärnsäkerhet för denna anläggning som håller på att byggas. Parlamentet uppmanar kommissionen att se till att EU:s finansiella institutioner och mekanismer, såsom Europeiska investeringsbanken eller Europeiska banken för återuppbyggnad och utveckling (EBRD), inte direkt eller indirekt skulle kunna utnyttjas för finansieringen av kärnkraftverket i Ostrovets, och att bedöma huruvida den EU-garanti som beviljades EIB tidigare 2016 är förenlig med EU:s sanktioner mot Ryska federationen.

13. Europaparlamentet stöder kommissionens politik för ett ”kritiskt engagemang” gentemot de vitryska myndigheterna, och är villigt att bidra till den via sin delegation för förbindelserna med Vitryssland. Parlamentet påminner om att EU dock måste vara på sin vakt när det gäller hur dess resurser används och se till att man bidrar till en förbättring av situationen för oppositionen och det civila samhället.

14. Europaparlamentet bekräftar sitt åtagande att arbeta till förmån för det vitryska folket, att stödja deras prodemokratiska ambitioner och initiativ, samt att bidra till en stabil, demokratisk och blomstrande framtid för landet.

15. Europaparlamentet uppdrar åt talmannen att översända denna resolution till vice ordföranden för kommissionen/unionens höga representant för utrikes frågor och säkerhetspolitik, Europeiska utrikestjänsten, rådet, kommissionen, medlemsstaterna, OSSE/ODIHR, Europarådet och de vitryska myndigheterna.